

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТ АНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ӘЛЕУМЕТТАНУ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС КАФЕДРАСЫ

III Республикалық Ахенов оқулары аясындағы
**«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОО-ДА ӘЛЕУМЕТТАНУ ЖӘНЕ
ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫСТЫ ОҚИТУДЫҢ ӘДІСТЕРІ»** атты
оқу-әдістемелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

24 ақпан 2017 жыл

МАТЕРИАЛЫ

учебно-методической конференции
**«МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ СОЦИОЛОГИИ
И СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ В ВУЗАХ КАЗАХСТАНА»**
в рамках III Республиканских Ахеновских чтений

24 февраля 2017 года

Алматы 2017

Ұйымдастыру комитеті / Организационный комитет

Төраға

Масалимова Алия Рымғазықызы

*Философия және саясаттану факультетінің деканы,
философия ғылымдарының докторы, профессор
Декан факультета философии и политологии,
доктор философских наук, профессор*

Төраға орынбасарлары

Абдирайымова Гүлмира Сериковна

*Әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының меңгерушісі,
социология ғылымдарының докторы, профессор
Заведующий кафедрой социологии и социальной работы,
доктор социологических наук, профессор*

Биекенов Кенес Умбетжанович

*Әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының профессоры,
социология ғылымдарының докторы
Профессор кафедры социологии и социальной работы, доктор социологических наук*

Сарыбаева Индира Сарыбаевна

*Оқу-әдістемелік және тәрбие ісі жөніндегі кафедра меңгерушісінің орынбасары, социология ғылымдарының кандидаты, доцент
Заместитель заведующего кафедрой социологии и социальной работы по учебно-методической и воспитательной работе, кандидат социологических наук, доцент*

Серикжанова Сабира Серикжановна

*Ғылыми-инновациялық қызмет және халықаралық байланыстар жөніндегі кафедра меңгерушісінің орынбасары, PhD, доцент м.а.
Заместитель заведующего кафедрой социологии и социальной работы по научно-инновационной деятельности и международным связям, PhD, и.о.доцента*

Хибина Нейля Нурмахановна

*Әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының аға оқытушысы,
заң ғылымдарының кандидаты
Старший преподаватель кафедры социологии и социальной работы,
кандидат юридических наук*

III Республикалық Аженов оқулары аясындағы «Қазақстанның ЖОО-да әлеуметтану және әлеуметтік жұмысты оқытудың әдістері» атты оқу-әдістемелік конференция материалдары. – Алматы: Қазақ университеті, 2017. – 133 б.

ISBN 978-601-04-2093-9

Сарыбаева И.С.

*социол.ғ.к., аға оқытушы
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ*

Омарова Ә.Т.

*әлеуметтану және
әлеуметтік жұмыс кафедрасының
аға оқытушысы әл-Фараби атындағы ҚазҰУ*

БІТІРУШІ ТҮЛЕКТЕРДІҢ КӘСІБИ КОМПЕТЕНТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ЖОО РӨЛІ

Қазіргі нарықтық қоғамда жоғарғы оқу орнын бітіруші түлектердің біліктілігі мен кәсіби компетенциясы мәселесі өте өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Қазіргі уақытта, бәсекеге қабілеттілік, кәсіби компетенттілік пен кәсіби шеберлік бұл қоғам талабы. Дамыған техника мен технология барлық мамандардан жоғары кәсіби компетенттілікті талап етуде.

Жоғарғы оқу орындары қоғамда бәсекеге қарсы тұра алатын, нарықтың сұраныстарына сай бола алатын мамандарды дайындауы тиіс. Қазіргі қоғамдағы еңбек нарығының сұранысы өте жоғары, бәсекелестік деңгейі де бір орында тұрған жоқ. Қазақстан Республикасы әлемдік аренадағы өз орнына ие болу үшін аз тер төккен жоқ. Сондықтан де, біз осындай нәтижені қажетті деңгейдесактап қалуымыз қажет.

Көрсетілетін қызметтер мен білімді жұмыс берушілермен келістіру арқылы, жас мамандардың өзгермелі еңбек нарығында әлеуметтік-кәсіби бейімделуіне мүмкіншілік береді және мамандардың біліктілігін арттыру мен қайта даярлау мәселелерін шеше отырып, кәсіби білім беру саласының мәртебесін көтеруге мүмкіндік береді. Бүгінгі таңда күн тәртібіндегі басты мәселе – жұмыс беруші талаптарына сай сапалы білім беру.

Еңбек нарығының талаптары ЖОО үшін өте маңызды болып отыр. ЖОО білім беру процесінде нарықпен тікелей қарым-қатынаста жұмыс жасауы тиіс.

Оқу процесіндегі көптеген оқытудың қазіргі әдістері білім алушының білімі мен қалыптасатын дағдыларын қалыптастыруға бағытталған. Алайда, олар болашақ түлектер компетенциясын қалыптастыру процесіне баса назар аудармайды.

Мамандарға қойылатын талаптар кәсіби білім жүйесін еңбек нарығы қажеттіліктері мен нақты жұмысберушілердің сұранысын қанағаттандыруға бағыттайды және олар бірнеше себептермен сипатталады:

- мамандарды дайындау сапасы мен біліктілікке қойылатын талаптардың жоғарылауы;

- жаңа мамандықтардың пайда болуымен еңбек нарығында бәсекелестікті күрделендіру;

- экономикалық және әлеуметтік жағдайды өзгерту;

- білім беру қызметі нарығын кеңейту.

Қоғамдық өндірістің күрделенуі, жаңа техника мен технологиялардың пайда болуы кадрлардың кәсіби дайындығы мен олардың жалпы мәдени-техникалық деңгейіне қойылатын талаптарды үнемі арттырып отыруды талап етеді жәнәсондықтан да қолданыстағы мамандықтар мен біліктіліктерді реттеу мен жүйелеуді, Қазақстан Республикасының Ұлттық біліктілік жүйесін (ҰБЖ) әзірлеуді және енгізуді, білікті кадрларды қалыптастыру шарттарын өзекті мәселеетіп қояды. Бұл соңғы жылдары мамандарды даярлау деңгейі еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуіне байланысты болып табылады. Мұның негізгі себебі бизнеспен тиімді әрекеттестіктің болмауында, соның әсерінен, жастар арасында жұмыссыздықтың жоғары деңгейде болуы, білім беру жүйелерінің қажетті дағдыларға ие жастарды еңбек нарығы үшін дайындауға қабілетсіз екендігі және барлық өндіріссалаларына жоғары технологиялар мен ғылыми зерттеулердің нәтижелері өндіріс тәжірибесінеенгізілуі.

Осыған орай, қазіргі технологиялық жетістіктер жұмыс күші нарығына жаңа стандарттық біліктілік талаптарын енгізуді және оқыту үдерісін бір ізгесалуды талап етеді. Бұған қажет басты бағыттардың бірі, жұмыс берушілер мен қызметкерлер бірлестіктерін, кәсіби стандарттарды, сондай-ақ құзыретті мамандарды даярлаудың интегралданған білім беру бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын еңбек нарығындағы сұранысқа жәнәхалықаралық стандарттарға сәйкес жаңарта жұмылдыру қажеттігі туындауда.

Білім беру жүйесі мен жұмысберушілер арасында әлеуметтік серіктестік орнатылатын болса, бұл бәсекеге қабілетті мамандарды дайындаудың бірден бір жолы болып табылады. Қазіргі кезде жұмысберушілерді түлектердің дайындық сапасын

бағалауға тарту мәселелері өзекті болып отыр. Түлектердің кәсіби компетенциясын қалыптастыру үшін жұмысберушілердің келесі пікірлерін деескеру қажет:

- кәсіби компетенцияларды қалыптастыру үшін кәсіби стандарттар дайындалуы тиіс;

- таңдалған мамандығы шеңберінде кәсіби компетенциялардың қалыптасу шеңбері анықталуы тиіс және т.б.

Осындай тікелей байланыстар орын алатын болса, әлеуметтік серіктестіктің екі тарабы да жағымды нәтижелерге қол жеткізеді, мысалы: жұмысберуші диплом алғаннан кейін бірден жұмысқа кірісіп кете алатын қажетті квалификациялы маманға қол жеткізеді; ал білім беру мекемесі еңбек нарығында сұранысқа ие мамандарды дайындауға және ЖОО беделін көтеруге мүмкіндік алады.

Түлектердің кәсіби компетенциялары сөз болған кезде жұмысберушілермен тығыз қарым-қатынас орнатқанымыз жөн. Себебі, жұмысберушілердің түлектерге қоятын талаптарын анықтаймыз. Ал, бұл талаптар мамандық бойынша дайындалатын мемлекеттік білім беру стандарттары мен кәсіби стандарттардың фундаменти болып табылатын кәсіби компетенциялардың негізі болуы тиіс.

Кәсіби стандарттар жұмысшылардың қызметтерінің еңбек нарығындағы сұранысқа сәйкестігі деңгейін қалыптастырады және нақты мамандық шеңберіндегі біліктілік пен қабілет түріндегі кәсіби критерийлерді сипаттайды.

Бұл сипаттамалар компетенцияларға бөлінеді де, осылайша кәсіби стандарт пен компетенция еңбек саласымен анықталады. Кәсіби стандарттың мәні сол кәсіби қызметтің өзіне тікелей байланысты. Кәсіби білім беру саласы маман дайындауда нақты қандай кәсіби қызметке маман дайындап жатқандығын білуі тиіс. Олардың нақты қызметтері анықталғаннан кейін, функционалды карта дайындалады. Аталған қызметтер білім беру стандартының негізіне алынуы тиіс, себебі оқыту бағдарламасы оқытудың нәтижесі болып табылатын қызметкер компетенциясының жиынтығын құрайды.

Кәсіби стандарт – кәсіби қызметтің нақты бір саласында еңбек мазмұнына, сапасы мен жағдайларына және жұмыс атқарушының құзыреттілігіне қойылатын талаптар (стандарттар). Бұл құжатта, белгілі бір жұмысты немесе кәсіптік міндеттерді

орындау үшін меңгерілуі тиіс білімге, құзыретке, тәжірибеге қажетті талаптар анықталған. Еңбек пен білім салаларын тиімді және тұрақты өзара әрекеттендіретін, соңында қоғамды тұрақты дамытуға мүмкіндік беретін құрал.

Аталған міндеттерді бүгінгі күн талабына сәйкестендіріп, білікті де білімді, нарық талаптарына сай кәсіптік мамандықтармен мамандарды айтқандау үшін жоғары және кәсіптік білім беруші оқу орындарынан оқытушылар мен білікті бас мамандар тартылуы тиіс.

Жоғарғы оқу орындары түлектерінің кәсіби компетенциясын қалыптастыру мақсатында оқу процесін ақпараттық-әдістемелік және біліктілігі жоғары оқытушылар құрамымен қамтамасыз ету маңызды болып табылады. Сонымен бірге, білім беру процесінің сапасын басқару мен мониторинг жасау, әлеуметтік және тәрбиелік іс-шаралардың да алатын орны ерекше. Себебі, кәсіби біліктілік білім алушының жоғары білім деңгейімен ғана емес, оған әсер ететін жанама факторлардың ықпалы басымырақ.

Қорыта келе, күнделікті өзгерісті еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, жұмысберушілер талаптарына жауап бере алатын кәсіби мамандарды дайындау, әлеуметтік серіктестік бағытын дамытумен қатар жүзеге асырылуы тиіс. Яғни, әрбір жоғарғы оқу орындарының стратегиялық даму бағыттарының бірі әлеуметтік серіктестікті дамыту болуы тиіс. Сол кезде бітіруші түлектердің кәсіби компетенциясының қалыптасуы туралы мәселеде қиындықтар туындамайтындығына сенімді бола аламыз.

Әдебиеттер

1. Олейникова О.Н., Муравьева А.А. Профессиональные стандарты: принципы формирования, назначение и структура. Методическое пособие. М.: АНО Центр ИППО, 2011. 100 с.

2. <http://www2.ed.gov/pubs/NatAtRisk/index.html>.

3. Диалог образования и работодателей: рекомендации, перспективы, возможности: Проект «Новые образовательные программы НПО/СПО, ориентированные на профессиональные стандарты» в рамках программы партнерства Совета администрации Красноярского края и Агентства США по международному развитию «Содействие комплексному социально-экономическому развитию Красноярского края». М.: Фонд Новая Евразия, 2010. 149 с.

4. Сенашенко В.С., Кузнецова В.А. Система образования и профстандарты <http://ecsocman.hse.ru/data/2011/06/23/1267355275/2010-6-5.pdf>.

5. Сухомлин В.А. Профессиональные стандарты и образование. Перпендикулярный взгляд. <http://www.cs.karelia.ru/news/2008/ums/profstan-dards.pdf>.

МАЗМҰНЫ

Абдирайымова Г.С., Серикжанова С.С. Образование в течение всей жизни в казахстанских высших учебных заведениях	3
Амитов С.А., Амантаева Д.Б. Кейс-талдау әдісі білім мен ғылымды табысты менгеру мен оқыту әдісі ретінде	10
Әбдікєрова Г.О. Әлеуметтік жұмысты дамытудың тәжірибелік аспектілері	18
Биекєнов К.У. Модели и индикаторы студенческой субкультуры образа и качества жизни	23
Бурханова Д.К. Use of new approaches in teaching sociology for students of other specialties	32
Вєревкин А.В. О понятии «публичная социология» в контексте преподавания социологических дисциплин	40
Дуйсєнова С.М. Трудоустройство выпускников вузов в современном Казахстане	47
Жаназарова З.Ж., Нурбекова Ж.А. Профессиональная и личностная компетенции преподавателя в системе высшего образования	53
Кєнжакимова Г.А. Социальные индикаторы в казахстанском образовании	59
Кылышбаєва Б.Н., Дуйсєнова С.М. Классикалық әлеуметтік-психологиялық теория сәйкестігін негіздеу	67
Исмуханова Г. Как повысить успеваемость и адаптивность студентов: о необходимости профилактики дефицита йода и железа с использованием метода case-study	74
Мамытканов Д.К. Кәсіби бағдар беру жүйесінде әлеуметтік және психологиялық факторлар	81
Морозова Т.А. Специфика преподавания медико-социальной работы в ВУЗах	88
Омарова Ә.Т. Case-study әдісін әлеуметтік қызметкерлерді кәсіби дайындауда қолдану ерекшеліктері	93
Садырова М.С. Инновации в преподавании социологии	97
Сарыбаєва И.С., Омарова Ә.Т. Бітіруші түлектердің кәсіби компетенттілігін қалыптастырудағы ЖОО рөлі	103
Султанова А.М. Кәсіби құзыреттілікті дамыту – білім сапасының басты шарты	107
Хибина Н.Н., Хибина З.Н. Оқу үдерісінде инновациялық әдістерді дамытудың ерекшеліктері	111
Хибина Н.Н. ЖОО-ның оқу үдерісінде білім беруді жетілдіру мәселелері	116
Шедєнова Н.У. Роль ценностных ориентаций в профессиональном образовании социального работника	123